

*Titulescu alături de sfinți**

I-am identificat repede figura printre portretele nemuritorilor Academiei Române; i-am văzut bustul semnat de Ion Jalea, aflat la Academia Diplomatică Internațională de la Paris, al cărei președinte a fost; am stăruit mai mult în fața monumentului ce i-a fost ridicat în fața Palatului Națiunilor de la Geneva, unde a oficiat în două rânduri ca președinte al Adunării; am încercat un fior de emoție în fața plăcii de bronz de la Universitatea „Komensky“ din Bratislava, pe care îi este gravat numele ca *doctor honoris causa*; am încercat un sentiment de mândrie în toate acele locuri unde, într-un fel sau altul, se perpetuează memoria lui Nicolae Titulescu, una dintre cele mai mari figuri ale diplomației secolului XX.

Știam de ani buni că în capitala Etiopiei, la Addis Abeba, figura lui Nicolae Titulescu continuă să fie omagiată, de decenii, dincolo de toate confruntările tribale, religioase și politice și de răsturnările de regim.

Unde anume exact? În ce formă? Știrile ce ne parveneau în România nu aduceau precizările dorite, făcând să persiste confuzia.

În urmă cu aproape doi ani, diplomatul român Marius Nicolescu, la acea dată însărcinat cu afaceri a.i. la Addis Abeba, a trimis conducerii Fundației Europene Titulescu câteva date și, mai substanțial încă, câteva fotografii ce se constituie în piese prețioase ale imagologiei titulesciene.

În inima capitalei etiopiene, în Holy Trinity Cathedral, principala biserică ortodoxă coptă din Addis Abeba, pe cupola impozantului edificiu a fost fixată, în frescă, figura lui Nicolae Titulescu, ca președinte al Adunării Societății Națiunilor.

Locul pe care ilustrul diplomat român l-a câștigat în conștiința etiopienilor a fost definit succint, dar relevant, de Haile Selassie I¹, care, în toastul rostit la dejunul oferit în onoarea sa de președintele Consiliului de Stat al României, la 26 septembrie 1964, sublinia: „Relațiile dintre Etiopia și România nu sunt de dată recentă. Noi ne-am cunoscut de foarte multă vreme și cunoașterea s-a transformat de mult timp în simpatie și prietenie. Îndeosebi, eu personal nu voi uita niciodată sprijinul curajos pe care l-am primit din partea d-lui Titulescu, pe atunci ministru al Afacerilor Externe al României, în ziua nefericită când am cerut în fața Ligii Națiunilor ajutor împotriva fasciștilor care au cotropit Etiopia. Ceea ce Titulescu a făcut pentru poporul etiopian este înscris în inimile tuturor românilor și amintirea faptelor sale va trăi veșnic“.²

* Articol publicat în „Magazin Istoric“, an XXXIX, serie nouă, nr. 11 (464), noiembrie 2005, pp. 63–64; în Adrian Năstase, George G. Potra, *Titulescu – Ziditor de mari idealuri*, Fundația Europeană Titulescu, București, 2007, pp. 344–347.

La 5 mai 1936, trupele italiene intrau în Addis Abeba. La 9 mai 1936, se consemna ocuparea întregului teritoriu al Etiopiei, statul african cu cea mai veche ființă statală independentă. Sosit la Geneva pentru a face cunoscută Societății Națiunilor decizia poporului etiopian de a continua lupta sa împotriva agresorului și a face o ultimă încercare de a obține sprijinul pentru cauza pe care o reprezenta, Haile Selassie a fost întrerupt în timpul discursului său de o obstrucție organizată de jurnaliștii fasciști italieni ce se aflau în tribuna presei. Constatând că președintele Adunării, Paul van Zeeland, timorat, nu lua nicio atitudine, ceea ce risca să permită continuarea și amplificarea scandalului, Nicolae Titulescu a protestat vehement contra gestului reprobabil al ziariștilor fasciști italieni, rostind cuvinte care au făcut înconjurul lumii: *Monsieur le Président, faites sortir ces sauvages!*

A treia zi, telegrafiind Bucureștilor, Nicolae Titulescu afirma: „Dacă Societatea Națiunilor, după ce își reneagă principiile, nu rămâne cel puțin un club în care regulile gentilomilor să fie respectate, mai bine să se dizolve imediat“.³

România a condamnat sever agresiunea italiană împotriva Etiopiei și s-a pronunțat categoric pentru adoptarea și aplicarea de sancțiuni împotriva Italiei fasciste.

La 21 octombrie 1935, guvernul român a trecut efectiv la aplicarea de sancțiuni hotărâte de Societatea Națiunilor.

Șeful diplomației române s-a situat cu intransigență pe linia adoptată, în ciuda dificultăților cu care statul român avea să se confrunte în consecință și în ciuda atacurilor furibunde ale cercurilor conducătoare și ale presei fasciste, care au mers până acolo încât au condiționat restabilirea raporturilor „normale“ între Roma și București de înlăturarea lui Nicolae Titulescu.

Făcându-și un bilanț al mandatelor sale de ministru de Externe, în anii 1932–1936, Nicolae Titulescu scria în 1937: „Poziția pe care am adoptat-o în privința sancțiunilor poate fi definită ca o respectare scrupuloasă a Pactului Societății Națiunilor, întrucât nu trebuie să uităm că orice stat ar putea deveni Etiopia cuiva. [...] Își dă seama oare România ce soartă ar avea dacă, sub simplul pretext că o anumită națiune este mai civilizată decât ea, teritoriul ei ar fi ocupat?“⁴

Confruntat cu apropiata ridicare a sancțiunilor, începând cu 15 iulie 1936, ca urmare a votului Adunării și Consiliului Societății Națiunilor, fidel până la sacrificiu justiției internaționale, pe care slăbiciunile și compromisiunile marilor puteri o răneau profund, Nicolae Titulescu mai spunea: „Pentru România, aplicarea sancțiunilor față de Italia a fost o experiență profund dureroasă. Prietenia pe care poporul român o nutrește față de poporul italian este de o asemenea natură, încât a trebuit să mobilizez întreaga tărie a ortodoxiei politice pe care o pretind pentru țara

mea pentru a aplica Pactul fără șovăire. [...] Ca ministru al Afacerilor Străine, am urmat o linie dreaptă, însă aceasta a fost linia dreaptă a glonțului care trece prin inimă pentru a-și atinge ținta“.⁵

Nicolae Titulescu a înțeles că apărarea justiției internaționale, a independenței, suveranității și integrității României ne obligă a fi prezenți, totdeauna și oriunde, cel puțin ca atitudine, acolo unde acestea sunt călcate în picioare.

Convingerile sale au fost dureros confirmate atunci când România a fost ocupată de trupele străine, „prietene“, în numele apărării sau eliberării ei.

În anii '90, când Kuwaitul a fost ocupat de Irak, la Sediul din New York al Organizației Națiunilor Unite cuvintele lui Nicolae Titulescu din anii '30 au fost reamintite cu respect, nu ca o pagină de istorie, ci ca un imperativ al perpetuei vigilențe împotriva agresiunii.

Alături de sfinți, Nicolae Titulescu are dreptul la nemurire.

NOTE

¹ Haile Selassie (1892–1975). Născut Tafari Makonen. Ras Tafari (cum era cunoscut) a fost ales regent la vârsta de 24 de ani, iar în 1930 a fost încoronat ca împărat al Etiopiei (1930–1974), luându-și numele Haile Selassie.

² „Scânteia“, 27 septembrie 1964.

³ T.c. nr. 157, 2 iulie 1936, Geneva, Nicolae Titulescu către Ministerul Afacerilor Externe, la București – în Nicolae Titulescu, *Documente diplomatice* (ediție îngrijită de George Macovescu, Dinu C. Giurescu, Gheorghe Ploșteanu, George G. Potra, Constantin I. Turcu; studiu introductiv de George Macovescu), Editura Politică, București, 1967, doc. nr. 466, p. 788.

⁴ Nicolae Titulescu, *Politica externă a României (1937)* (ediție îngrijită de George G. Potra, Constantin I. Turcu, Ion M. Oprea), Fundația Europeană Titulescu, Editura Enciclopedică, București, 1994, pp. 178–179.

⁵ *Ibidem*, p. 183.